

At vurdere websteder

af Eva Jonsby og Lena Müller

oversat til dansk af Kirsten Ehrhorn

Trykt materiale, f.eks. bøger og aviser, undersøges nøje inden det udgives. På Internet kan alle, der har adgang til en server (en kraftig computer), udgive, hvad de ønsker. Derfor er det ekstra vigtigt, at du kritisk undersøger det materiale, du finder på nettet. Det er kun dig selv, som kan afgøre om teksten, billederne, lydfilen mm, som du har fundet, svarer til dine egne forventninger og kvalitetskrav.

Følgende vejledning er udarbejdet med henblik på anvendelse i folkeskolens ældste klasser og gymnasiet. Teksten er skrevet af Eva Jonsby og Lena Müller, begge med lang erfaring med arbejde inden for skolesektoren. Synspunkter, kommentarer og ændringsforslag kan sendes direkte til Eva (eva@dds.se) eller til Lena (lena@dds.se).

1. Emne og omfang	2
2. Objektivitet	2
3. Aktualitet	3
4. Ophavsret/ansvar	4
5. Kommercialisme.....	4
6. Tilpasning til målgruppen.....	5
7. Form, layout og navigering	5
8. Oversigt	6
Kildehenvisninger	7

1. Emne og omfang

Husk at lægge mærke til:

- Er titlen tydelig? Siger den noget om indholdet?
- Er der en introduktion, der fortæller, hvad man kan finde på siderne?
- Handler materialet om de spørgsmål, du vil undersøge?
- Er det overfladisk, eller går det mere i dybden med de spørgsmål, du vil undersøge?
- Dækker det flere forskellige aspekter? Tages der nærliggende spørgsmål og problemer op?
- Er materialet anvendelig til dit formål?
- Får du svar på væsentlige spørgsmål?
- Kan man bedømme om indholdet er rigtigt/sandt?
- Er man nødt til at undersøge yderligere kilder?
- Er det unikt, eller kan man finde samme type - eller bedre - andre steder?
- Findes der links, som giver yderligere information om emnet/spørgsmålet/problemet?
- Præsenteres eller bedømmes indholdet i disse links?
- Er sproget godt, eller er der mange stavfejl, jargon og så videre?
- Er der en kildefortegnelse?
- Er der links til disse kilder?
- Kan du påvirke indholdet eller få kontakt med udgiveren?

2. Objektivitet

Det er absolut ikke forkert at anvende "vinklede" - subjektive - sider i en undersøgelse, hvis formålet er at undersøge problemet fra forskellige sider eller at redegøre for et bestemt standpunkt. Derimod er det godt at være ekstra opmærksom på, hvordan argumentationen underbygges, hvilke kilder man anvender og så videre.

Det er fornuftigt at træne sig i at kende forskel på forskellige typer af sider. Tænk over disse ting, når du vil anvende en internetkilde:

"Faktasider"

- Virker oplysningerne rigtige?
- Er afsenderen troværdig?
- Er det en etableret myndighed/organisation/sagkyndig person, som står bag oplysningerne?

"Synspunkts-/debatsider"

- Hvad er formålet med websiden?
- Er formålet tydeligt?
- Stemmer indholdet overens med formålet?
- Er webstedet engagerende, rejser det spørgsmål og lyst til at gå videre
- Udfordrer det brugeren til refleksion, diskussion, sammenligning, egen forskning og egne konklusioner?
- Hvordan underbygges personlige meninger med fakta?
- Opgives alle fakta eller udelades visse?
- Er påstande underbygget med tilstrækkelig mange fakta, tilstrækkelig bredde, tilstrækkelig dybde, eller er argumentationen tynd.
- Er teksterne udelukkende positive eller negative?
- Har den som udtaler sig gode kundskaber på området?
- I hvilken sammenhæng er webstedet fremstillet, hvad er formålet? (At formidle fakta, kundskaber, idéer, meninger eller propaganda?)
- Kan man finde flere kilder, som tager det samme spørgsmål op?
- Redegør disse kilder for andre fakta, meninger og idéer?
- Har du en anden mening end den, som har skrevet materialet?
- Er der oplysninger, som du anser for fejlagtige? I så fald: Hvordan finder du de rigtige oplysninger, og kan man bevise, at disse oplysninger er sande?

3. Aktualitet

Mange websider bliver hurtigt uaktuelle. Derfor er det vigtigt at kontrollere, om de steder, du vil anvende, virker som om, de bliver "passet" godt. Hvis de opdateres hele tiden, og hvis links'ene fungerer, kan man gå ud fra, at de ses efter med jævne mellemrum - at den som passer webstedet føler et ansvar for sine brugere. Det er dog vigtigt at se efter, om siderne indeholder information og fakta, som forandrer sig ofte. Der findes jo også ting, som ikke forandrer sig.

Undersøg:

- Hvor gammelt materialet er.
- Om det er forsynet med dato for opdatering.
- Om det betyder noget, om det er gammelt eller nyt.
- Hvornår siden sidst blev opdateret.

4. Ophavsret/ansvar

Det er let at offentliggøre noget på Internet. Aldrig tidligere har "hvem som helst" haft så store muligheder for at nå et bredt publikum. Det betyder, at man altid må være ekstra opmærksom på, hvem der har ansvaret for et websted. Af og til er der overhovedet ingen opgivelse af ophavsmand eller organisation. Oplysninger fra sådanne steder kan næppe anvendes i undervisningen; man skal altid kunne henvise til en kilde eller et ophav. En undtagelse kan være, når man netop skal undersøge spørgsmål om ophavsret, kildekritik eller urigtige oplysninger på nettet.

I alle andre tilfælde bør du undersøge:

- Hvordan er det blevet til?
- Hvem har lavet det?
- Præsenterer ophavsmændene eller organisationen sig?
- Hvem driver det?
- Hvorfor findes det?
- Fremgår det, om ophavsmændene er en kendt autoritet på området?
- Er det publiceret af en institution eller en privatperson? Ofte kan man afgøre dette, hvis adressen indeholder tilde-tegn (-). Gør den det, er det sandsynligvis en personlig hjemmeside.
- Er der en e-mailadresse til ophavsmanden eller organisationen?

5. Kommercialisme

Om kommercielle sider skal anvendes i undervisningen afhænger af formålet. Mange websteder er kommercielle og laver reklame for en vare eller en service. Disse sider kan have en vis værdi, når du søger information til et skolearbejde. Mange virksomhedssider kan være yderst informative, give svar på spørgsmål og oplæg til diskussion. Det vigtige er at være bevidst om, at oplysningerne er fordelagtige for virksomheden. Til sammenligninger af for eksempel økonomiske-, miljø-, produkt- og managementspørgsmål eller kritiske studier i markedsføring, er virksomhedssider udmærkede.

Hvis du anvender kommercielle sider, skal du være opmærksom på:

- At de indeholder information, som er udelt positiv over for egen virksomhed.
- At virksomheden kan overdrive sin betydning.
- At virksomheden kan overdrive sit engagement i samfundsspørgsmål, for eksempel når det gælder miljø.
- At formålet med al privat virksomhed er at øge

gevinsten og skabe goodwill.

Anvend altså siderne til et bestemt formål: undersøgende, kritisk, sammenlignende og så videre.

6. Tilpasning til målgruppen

Den, som vil meddele information, kundskaber eller fakta til andre mennesker, tænker som regel på dem, han eller hun henvender sig til. De samme oplysninger kan præsenteres på forskellige måder afhængigt af målgruppen. En side om solsystemet ser for eksempel forskellig ud afhængigt af, om den er skrevet for børn, populærvidenskabelige journalister eller videnskabsmænd. Vær opmærksom på at tænke i målgrupper! En lærebog, som du anvender, er rettet mod dig og tilpasset dit niveau i skolen. På Internet finder du sider, der er tilpassede mange forskellige målgrupper. Prøv at bedømme, om det, du vil anvende, passer til netop dig og formålet med din undersøgelse.

Vær opmærksom på:

- om man fortæller, hvem oplysningerne retter sig mod
- om man forklarer, hvorfor netop de her sider er anvendelige for målgruppen
- om det er let eller svært at forstå indholdet
- om indholdet passer til det arbejde, du skal lave.

7. Form, layout og navigering

Det første indtryk af et websted afhænger for en stor del af sidens kombination af tekst og billede, af dens layout. Et godt layout skaber en struktur og hjælper dig med at finde den information, du søger. Tydelige overskrifter og ikoner gør det lettere at navigere, men det er lige så vigtigt, at hvert billede og hver ikon har en funktion og ikke bare findes som dekoration på siden.

Se på siden og spørg dig selv:

- Er det let at finde den information, jeg søger?
- Findes der en fortegnelse over indholdet?
- Findes der billeder på siden?
- Hjælper billederne med til at fortælle om indholdet?
- Er teksten let at se og læse?
- Passer tekst og billeder godt sammen?

8. Oversigt

1. Emne og omfang

- Er der en tydelig titel, der siger noget om indholdet?
- Er der en introduktion, der fortæller, hvad man kan finde på siderne?
- Dækker det flere forskellige aspekter af spørgsmålet - tager det nærliggende spørgsmål og problemer op?
- Kan man bedømme, om indholdet er rigtigt/sandt?
- Er det nødvendigt at supplere med andre kilder?
- Emnet/spørgsmålet/problemet?
- Er der en kildefortegnelse?
- Tilbydes der mulighed for interaktivitet?
- Kan du påvirke indholdet eller få kontakt med forfatteren?

2. Objektivitet

"Faktasider"

- Virker oplysningerne rigtige?
- Er afsenderen troværdig?
- Er det en etableret myndighed/organisation/sagkyndig person, som står bag oplysningerne?

"Synspunkt/debatsider"

- Er formålet klart?
- Udfordres brugeren til refleksion, diskussion, sammenligning, egen forskning og egne slutninger?
- Hvordan underbygges personlige meninger med fakta?
- Undlader man at opgive visse fakta?
- Er det man påstår underbygget med tilstrækkelig mange fakta, tilstrækkelig bredde, tilstrækkelig dybde, eller er argumentationen "tynd"?
- Har den, som udtaler sig, gode kundskaber inden for området?
- Kan man finde flere kilder, der tager samme spørgsmål op?
- Har du andre meninger end den, som har skrevet materialet?

Er der oplysninger, som du anser for fejlagtige? I så fald: Hvordan finder du de rigtige oplysninger, og hvordan kan man bevise, at disse oplysninger er sande?

3. Aktualitet

- Hvor gammelt er materialet?
- Er det overhovedet dateret?
- Mange sider opdateres regelmæssigt. Gør det til en vane at se efter en "senest opdateret" dato.

4. Ophavsret / ansvar

- Hvordan er det blevet til?
- Hvem har lavet det?
- Præsenterer ophavsmanden/organisationen sig?
- Fremgår det, om ophavsmanden er en kendt autoritet på området?
- Er der en e-mail adresse til ophavsmanden eller organisationen?

5. Kommercialisme

- Er webstedet kommercielt og laver reklame for en vare eller en tjeneste?
- Kan du bruge siden i dit skolearbejde?
- På hvilken måde?
- Gennemtænk nøje formålet med dit arbejde, når du anvender kommercielt materiale!

6. Tilpasning til målgruppen

- Fortæller man, hvem webstedet henvender sig til?
- Er sværhedsgraden passende for dig, eller er det for let eller for svært at forstå indholdet?
- Passer det til det arbejde, du skal lave?

7. Form, layout og navigering

- Er det let at finde den information, du søger?
- Er der en fortegnelse over indholdet?
- Er der billeder på siden?
- Hjælper billederne til med at fortælle om indholdet?
- Er teksten let at se og læse?
- Passer tekst og billeder godt sammen?

Kildehenvisninger

Se <http://lankskafferiet.skolutveckling.se/information/vardera.html>.

© Eva Jonsby og Lena Müller

Den originale tekst kan ses på

<http://lankskafferiet.skolutveckling.se/information/vardera.html>